

***AKKUYU NÜKLEER SANTRALİ DÜNYA'NIN EN PAHALI
NÜKLEER MÜZESİ OLMAYA MAHKÛMDUR!..***

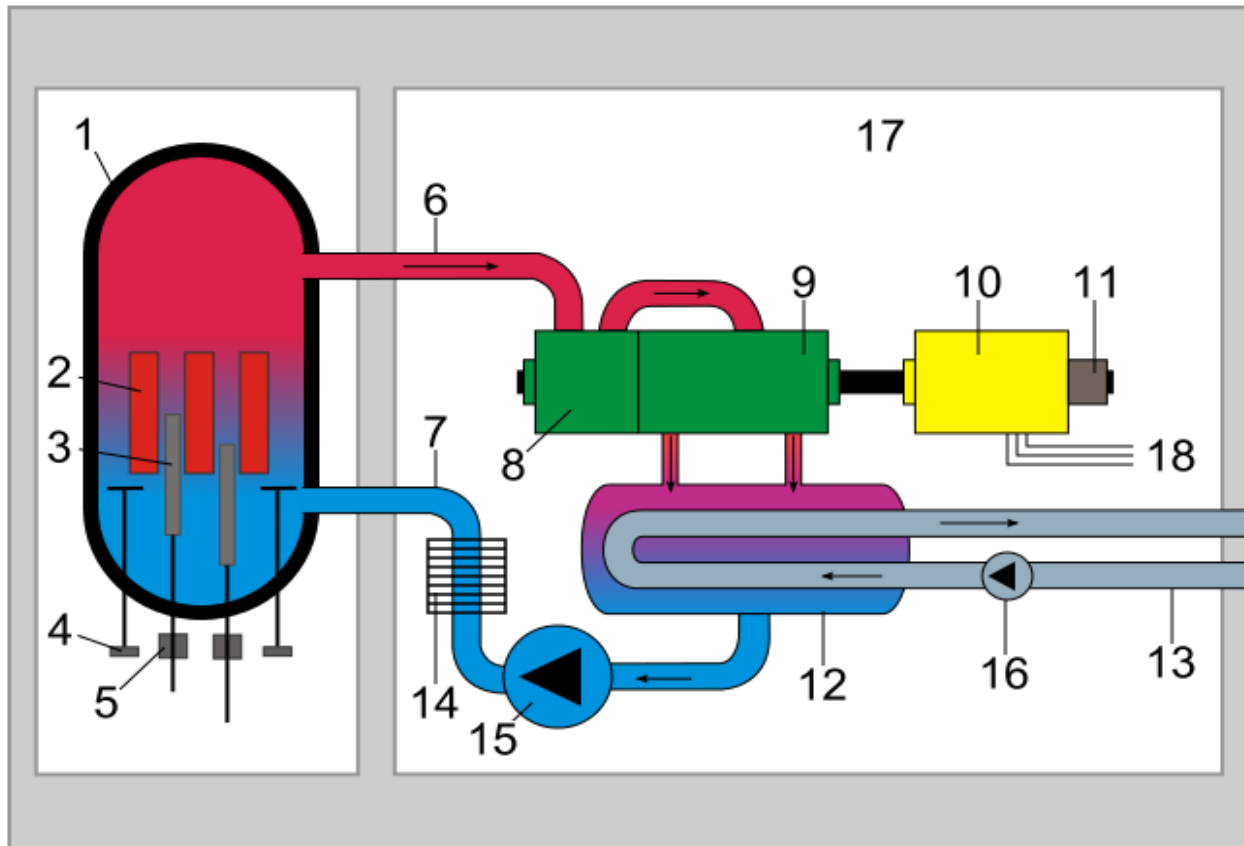
GÜNEYDOĞU ENERJİ FORUMU 2015, EMO

Prof. Nük. Müh. Tolga Yarman

Ph. D., Massachusetts Institute of Technology

***Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Nükleer Güvenlik Komitesi ve
Danışma Kurulu, Eski Üyesi***

T.C. Okan Üniversitesi Mühendislik Fakültesi

- 1 reactor vessel
- 2 fuel core element
- 3 control rod element
- 4 circulation pumps
- 5 control rod motors
- 6 steam
- 7 inlet circulation water
- 8 high pressure turbine
- 9 low pressure turbine
- 10 electric generator
- 11 electrical generator exciter
- 12 steam condenser
- 13 cold water for condenser
- 14 pre-warmer
- 15 water circulation pump
- 16 condenser cold water pump
- 17 concrete chamber
- 18 connection to electricity grid

Profesör Tolga YARMAN, Nükleer Mühendis
Ph.D. Massachusetts Institute of Technology

GEÇMİŞTE VE BUGÜN NÜKLEER ENERJİ TARTIŞMASI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

- **Ekim 2010'da**, Türkiye'de, bir devir kapanmış, başka bir devir başlamıştı. Kapanan devir şuydu: Mevcut yapılanmaya ve mevzuata rağmen, **1999'da**, üç partinin katılımıyla oluşan Bülent Ecevit Başkanlığı'ndaki Hükümet'in, nükleer girişimden kesin olarak vazgeçmesinden sonra, **2002'de kurulan Hükümet'in** ön almasıyla beraber, nükleer hevesler tekrardan yükseliyor. Yeni düzenlemelere gidiliyor. Bu çerçevede, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na, bağlanıyor. ***Böylesi bir gelişme, ilçe adliyesinin, bütün mahkemeleriyle beraber, İlçe Kaymakamlığı'na bağlanması kadar, abes...*** Ama gerçekleşiyor. Abes, çünkü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, kuruluş felsefesi itibarıyla, icrayı, demek ki, nükleer santrallerin tesisi söz konusu ise, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın, bu yöndeki faaliyetini denetleyecek olan kuruluşumuz olarak, vücut bulmuştur (1956).

- *Acemiliklerle dolu*, bir nükleer ihale yasası çıkartılıyor **(2007)**. O kadar ki, Yasa, Cumhurbaşkanı tarafından, TBMM'ye, çabucak iade ediliyor. Ama, Meclis'ten, tekrar geçiriliyor. Bunun uzantısında, büyük devletlerin egemen olduğu, uluslararası nükleer pazarda, Nükleer Santral İhalesi'ne, çıkılıyor. Nedir ki, bir Rus Firması dışında, ihaleye, hiç bir nükleer firma katılmıyor. İhale, Rus Firması'na da kalmıyor. ***Esas olaraksa, ciddiye alınmıyoruz. İhale, tam bir fiyasko ile sonuçlanıyor (2009).***
- ***Fiyasko; hem Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, hem de Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, üst yönetimlerini, götürüyor.***
- Bir dönem kapanıyor.

- Türkiye’de, nükleer santral tesisi heveslerine dönük, bu sefer, bambaşka bir yol, gündeme geliyor. ***Rusya Federasyonu ile Türkiye Cumhuriyeti, doğrudan bir nükleer anlaşma imzalamak suretiyle (13 Mayıs 2010),*** Akkuyu’ya bir nükleer santral tesisi konusunda, adım atıyorlar. Anlaşma, Meclis’te onaylanıyor (**15 Temmuz 2010**). Değişik bir sahife açılıyor. *(Kitabın, bundan önceki baskısını (2010), tam da bu evrede gerçekleştiriyoruz.)*

- Rus teknik adamlar, Akkuyu'ya nükleer santral tesisi için, “kazma vurmak” üzere, kolları sıvıyorlar. Bu arada, “muhalefeti” ikna etmek üzere, gayretler sergiliyorlar. Derken, Ana Muhalefet Partisi’ni ziyaret ediyorlar **(28 Temmuz 2011)**. Burada, Değerli Osman Korutürk, Değerli Necdet Pamir, Değerli Teoman Alptürk ve benden oluşan bir heyetle, saatlerce, tartışıyorlar. ***Müzakerenin sonucunu, Değerli Osman Korutürk, bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyuruyor (1 Ağustos 2011). Bu açıklamanın metnine, Kitabın son kısmında, yer verdim. Burada ise; tartışmamızda; sürecin nükleer teknik faslına dönük olarak dikkate getirdiğim, kaygıları özetleyeceğim, ki bunlar, yine, Kitabın son kısmında, söz konusu basın açıklaması metninden, hemen sonra, yer verdiğim Çevre Etki Değerlendirmesi (ÇED) Raporu’na dair görüşlerim çerçevesinde, etraflıca anlatılmıştır.***

- 28 Temmuz 2011 tarihli toplantımızda, Rus Meslekdaşlar, önce Akkuyu'ya kurmayı düşündükleri reaktörlerin, *ne kadar güvenilir* olduğunu, savladılar. ***Ancak, gösterdim ki, yaşanan kazalar özellikle - hesap edilebilmiş, öngörölmüş felaket senaryoları zemininde, değil - akla hayale gelmemiş senaryolar zemininde, vuku buluyor. Duraksadılar; cevap veremediler!..*** Burada, hiç bir biçimde, Rus nükleer teknolojisini, azımsadığım, düşünölmessin. ***Tersine, Rus nükleer birikimi, Batı nükleer birikiminin, altında kalmaz. Çernobil, ne denli hayrete şayan bir trajedyaya idiyse, bunun sonrasında, kaza etkilerinin üstesinden gelinmesi sürecinde, Rus Nükleer Mühendisliği'nin, tam bir kahramanlık destanı olarak, gündeme oturduğunu, bir o kadar teslim etmenin, hakbilirlik gereği olduğuna, inanırım.***

- Şu ki, karşı karşıya gelinen gelişmede, önceki, hatta sonraki nükleer felaket örneklerinde olduğu gibi, hesaplanamamış bir, “*olabilecek olanı*”, “*olamayacak olan*” olarak, tasnife yönelik, *gaflet*, çıkmaktadır, karşımıza!..
- ***Yine de, konumuz, Rus teknolojisinin zaafı, katiyen değildir. Büyük kazaların, hiç beklenmedik şekilde zuhur edebildiğidir, ki, bu olgu, yerleşik risk analizlerini ve kaza olasılıklarını, yerle bir etmektedir.***

- **28 Temmuz 2011** tarihli toplantımızda, Rus Meslekdaşlar'a, fazla olarak, 3 Ağustos 1999'da, Başbakan Bülent Ecevit'in davetiyle, katıldığım, ***“Enerji Zirvesi”nde*** dediklerimi, özetledim.

- Bu “Zirve”den sonra, *üç partiden oluşan* Koalisyon Hükümeti, Akkuyu’ya, nükleer santral kurmaktan, vazgeçmişti. Bunun baş bir se-bebi; 1976’da verilmiş olan Yer Lisansı’nın, **“Turizm Etki Değerlendirmesi”ni, keza “Sebze ve Meyve Etki Değerlendirmesi”ni** (1970’lerin başlarında, gündemde, bu tür sorunların, dolayısıyla, ölçütlerin olmaması nedeniyle), kapsamamış olduğunun, Liderler’e, tarafımızdan, başarıyla anlatılabilmiş, olmasıydı.
- ***Kısacası, Akkuyu’ya kurulacak, bir nükleer santral, şayiası itibariyle olsun, Akdeniz Turizmi’ni, keza Akdeniz Bölgemiz’den, ister Türkiye içine, ister Türkiye dışına, Sebze ve Meyve ihracı’nı, biz ağızımızla kuş tutsak dahi, kaçınılmaz olarak, olumsuz etkileyecektir.*** Bunun için, kâhin olmaya gerek yoktur. 28 Temmuz 2011 tarihli toplantımızda, Rus Meslekdaşlar’a, devamla, şu saptamalarımı aktardım.

- 17 Ağustos 1999'da, ***Gölcük Depremi*** olduktan sonra, ***Antalya'daki otel rezervasyonları;*** yurtdışında, *deprem*, orayı da etkisi altına almışmış gibi, çok gerçek dışı bir algıya sebebiyet vermiş olarak, ***bıçakla kesilir gibi*** iptal edilmiştir. Oysa, Antalya, Gölcük'ten, kuş uçuşu ***600 kilometreden fazla,*** uzaktadır.

- Kısa bir süre sonra, ***Antalya Sheraton Oteli'nin Taksi Durağı'nda***, hemen oracıktaki taksilere dahi zararı dokunmamış, bir Molotof Kokteyli patlatılmıştır. Demeye kalmadan, Antalya'daki otel rezervasyonlarının birçoğu; yurtdışında, bu kez, ***“Orada terör var!”***, türünden yine, gerçek dışı bir algıya, yol açmış olarak, bir çırpıda, iptal edilivermiştir. Akkuyu, nükleer santrali işletmeye alındıktan sonra; o terör örgütü, bu terör örgütü, fark etmeyecektir, yaz mevsimi yaklaşırken, buraya (*hatta, “blöf” niteliğinde olarak*), bir ***“sabotaj”*** yapacağını ilan etse, *turistin* kaçacağını görmemek için, kör olmak, gerekir. Santrali istediğiniz kadar iyi koruduğunuzu savunun, sonuç değişmeyecektir.

- Unutulmamalıdır ki, Türkiye'nin yıllık turizm geliri, **35 milyar doları aşmış bulunmaktadır** ve bunun yarıya yakını (*bu değilse, yuvarlak üçte biri*), Akdeniz Bölgemizden, gelmektedir. Akkuyu'ya kurulacak 4 nükleer reaktör ise, yuvarlak yirmi milyara, balığ olmaktadır. **Ağızdan yel alsın, Akkuyu'da vuku bulabilecek minik bir nükleer kaza dahi, Bölge turizmini, hem de uzun süre, silmeye, yeterden fazla sebeptir.** Böyle bir durumda, Akkuyu'ya kurulmuş olacak nükleer santralleri, ayrıca, gözden çıkarmak kaçınılmazdır. **Yani, Dimyat'a pirince giderken, evdeki bulgurdan olmak, işten bile, değildir.** Dimyat'tan getirilecek pirinç, işte ayrıca, heba olabilecektir..

- Bu muhakemeyi, Rus Meslekdaşlarımız'a, 28 Temmuz 2011'de, yukarıda andığım toplantımızda, dilim döndüğünce anlattım. Hatta santrali; oraya kursalar bile, *gerçeğın* er ya da geç idrak edilecek olması dolayısıyla, çalıştıramayacaklarını, böylesi bir gelişmenin ise büyük bir *skandal* oluşturacağını düşündüğümü, anlattım. ***Yatırım, atıl kalacak, Akkuyu Dünya'nın en büyük ve gıcır gıcır nükleer müzesi olacak!***, dedim... Sözlerimi, bir *Nasreddin Hoca fıkrasıyla* bağladım...

Malum, Hoca önü sıra, ağaçta, bindiği dalı kesen birini görmüş:

- Oğlum, şaşırдың mı sen, kesme şu dalı, düşeceksin!, demiş.

Bakmış dinletemiyor; yürümüş, gitmiş... Bindiği dalı kesen delikanlı, kısa süre sonra, paldır küldür, düşmesiyle beraber, haliyle, çanağı çöm-leği, kırmış. Buna karşın, can havliyle yerinden fırlayıp, Hoca'ya yetiş-miş:

- Hoca, benim düşeceğimi bildin, öleceğim günü de söyle!, demiş...

Rus Meslekdaşlar'a kıssadan hisse, dedim ki:

- Hem bizim hem de sizin bindiğimiz, üstelik işte iki dalı birden kesiyorsunuz, ileride gelip bana, öleceğiniz günü sormayın!..

Gülüştük...

Şu ki, encamında Rus Meslekdaşlarımız,
dediklerime ikna oldular:

- *Pekiyi, o zaman santrali nereye kurmamızı,
önerirsiniz?, dediler.*

Belirtmeyi isterim: Siyasî iradeye, elbette, saygım vardır. Yeter ki, o da, *“başka türlü, bir gelecek”* özleyenlerin iradelerine saygı duysun. 3 Ağustos 1999’da, Enerji Zirvesi’nde, Ecevit Hükümeti’ne böyle demiştim. Şunu da eklemiştım...

- Bizden, “fetva” istemeyin. Karar siyasîdir ve sizindir. Sorumluluk da öyle!.. **Nükleer enerji üretimi artık, kesinlikle “teknik bir zorunluluk” değildir.** Bu çerçevede, teknik adamlar eğer, “Kurmalsınız!” diyorlarsa, buna katiyen inanmayın, çünkü farkında olmasalar da, kendi siyasî tercihlerini gündeme getiriyorlardır. **“Kuralım!” demek de, “Kurmayalım!” demek de, siyaseten, “tercih” telaffuzudur.** Her ikisi de, işte, neticede tercihtir. Samimi iseler, saygıdeğerdirler. **Size “Kurun!” ya da “Kurmayın!” demem... Diyemem... Kurarsanız, ne olur, kurmazsanız ne olur, bunu anlatabilirim...** Karar vermişseniz, nerelere kurabileceğinizi söyleyebilirim. **Ama şurası muhakkak ki, “bugünkü teknik gelişmeler” uzantısında, Akkuyu’ya, nükleer santral kuramazsınız!..** Böyle, çünkü, bugünkü koşullarda, burada tesis edilecek bir nükleer santralin, turizmimize de, buradan yapılacak sebze ve meyve ürünlerimizin ihracatına da ciddi zararlar vereceğini, görmemek için, kör olmak gerekir. Bu yönde ayrıca, hala daha, doğru düzgün bir ça-lışma yapılmamış olmasını, yadırgıyor, ayıplıyorum.

Başbakan Ecevit'e, 1999'da, Enerji Zirvesi'nde, böyle dedimdi...

Şunu önemle eklemeliyim ki, bugün itibariyle, hala daha andığım doğrultularda tutarlı araştırmalar yapıldığını, keşke yanılısam, görmüyorum. Yapılmışsa açıklanmalıdır. Açıklandığına, şahsen, rast gelmiş değilim.

İşaret ettiğim çerçevede, Rus Meslekdaşlar'ın, **“Pekiye öyleyse, santrali nereye kuralım?”** sorularına, Sevgili Prof. Ahmet Ercan'la, geliştirdiğimiz sav doğrultusunda, şu yanıtı verdim:

- *Santrali “su” ile soğutmak yerine, “hava” ile soğutmak, bir parça daha pahalıdır. Ama Akdeniz Suyu'nun sıcaklığı, zaten, yüksektir. Karadeniz Suyu'nun sıcaklığından, yaz kış, 10 derece, daha fazladır. Bu olgu, Santral, Karadeniz Sahili'ne kurulsa, sağlanacak ısı verimi, merteye olarak, % 10'a yakın bir oranda düşürür. Vaktiyle Türkiye Elektrik Kurumu Akkuyu'ya, **“Marmara Bölgemiz, deprem bölgesi”, “Trakya'ya Genelkurmay izin vermiyor”,** ayrıca **“nükleere kesin ihtiyacımız”** var, gibi, kıstaslar yüzünden, çar naçar, gitmişti. Ama bugün artık, bu kıstasların hiç biri geçerli değildir. Onun için Akkuyu'da, santral, zaten, hani bir parça nükleyle söyleyeyim, **“hamam suyu”** ile soğutulacaktır. **Santrali hava ile soğutmanın ise Dünya'da da, Türkiye'de de, örnekleri vardır; o bakımdan, Yozgat, Beypazarı, Gaziantep gibi, hem deprem açısından sakın, hem de, santral kurulsa, çevreye etkisi, Akkuyu'da olacağı kadar olmayacak, mevkilere, gidebilirsiniz,** dedim.*

Korkarım, siyaset, böyle bir seçeneğe fırsat vermedi.

Onun üzerine, Rus Meslekdaşlar'a, dediklerimi, **28 Ekim 2013'de**, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'na, sorumluluk telakki ediyor olarak, *son bir uyarı niteliğinde*, yazdım.

Mektup aşağıda...

28 Ekim 2013

Sayın Taner Yıldız
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Ankara

Değerli Taner:

Demokratik kitle örgütlerinin ricasıyla; Akkuyu nükleer projesine dönük olarak hazırlanmış bulunan ÇED Raporu'na ilişkin görüşlerimi, kamuo-yuna duyurmadan önce, dikkatine taşımayı, özellikle, devlet göreneğinden gelen bir hoca olarak, sorumluluk gereği, telakki ettim.

Görüşlerimi, iletiyorum. Değerli Arkadaşım Prof. Ahmet Ercan'ın, deprem odaklı görüşleri, "yazıma ilave bir rapor" olarak, dikkate sunulu-yor..

İTÜ'den öğrencimiz olmanla, iftihar ediyoruz. O ara, gerek Ahmet Hocan, gerekse ben, İTÜ'de, akademik merdivenin, en üst basamağında, hizmet veriyorduk... Anlayacağın, şimdi, *emeklilik evresinde* hocalarız...

Gerçek bu!.. Fark etmiyor; sorumluluk duyuyor, Şahsın'da, Hükümet'i bir kez daha uyarıyoruz... Yapılan iş, Akdeniz'in göbeğine, hele bugünkü teknolojik şartlarda, ne zaman patlayacağı belli olmayan, saatli bir bomba yerleştirmekle, eşdeğerdir.

Halisâne kanaatimiz budur. Ayrıntılı yazılarımızı, Bakanlığın dikkatle çalışmasını, salık veririz...

Bilmez miyim, üst düzey, bilhassa da uluslararası siyaset boyutunda, hangi, kolaydan aşılmaz denklemler, yürürlükte!..

Yine de, tarihe karşı sorumluluk, sizin omuzlarınızda... Biz, sizi, bütün içtenliğimiz ve vukufiyetimizle, uyarıyoruz...

İyi bayramlar diliyor, gözlerinden öpüyorum... *Tolga Yarman, Prof. Dr.*

Bu arada, Akkuyu'ya 1976'da, bugünün resmettiği koşullarda, *artık muteber sayılamayacak olan ölçütler* çerçevesinde verilmiş bulunan, **yer lisansı**, gayet haklı itirazlar uzantısında, tekrar gündeme getirilip, yeni-lenmek gerekti. 1999'da, Enerji Zirvesi'nde, Başbakan Ecevit'e bu konuda şöyle demiştim:

- ***Kanunî Sultan Süleyman zamanında, Taksim Meydanı'na teknik olarak ayrıca gayet göğüs kabartıcı bir çalışma yapılmış olunarak, bir "hamam kurma ruhsatı" verilmiş olabilir. Ama, bugün, o ruh-satla, Taksim'de, hele şimdi Cumhuriyet Abidesi'nin olduğu mev-kiye bir hamam kurulabileceği iddiasını ileriye sürmek, abestir.***

Böyle bir çerçevede, Akkuyu yer lisansı çalışmaları, nihayet tekrar ele alındı. Ve ***Akkuyu Yer Lisansı 2014 başında, tazelendi.***

- Ne var ki, bu konuda, kitabımda dikkate getirdiğim, yukarıda da bir parça özetlediğim kıstasları karşılayabilecek doyumlu bir çalışma yapıldığı kanaatini, taşımıyorum.
Tersine (siyasete, teknik gereklerin řekil vermesi gerekirken), tekniđe, siyaset dayatması, řekil verdi, hissindeyim...
- Okur, kaygılarımin bir özetini, Kitabın sonunda, *ÇED Raporu'na* dönük olarak yazdığım, Ekim 2013 tarihli Eleřtiri Yazım'da, bulabilir.

Hükümet, deđiřti... Tekrar deđiřiyor.

Bir başka dönemeçteyiz. Fakat, Akkuyu'da hummalı faaliyet devam ediyor...

Ancak, bana sorarsanız, Akkuyu'ya, nükleer santral, Tesis edilemeyecek... Edilse, birçok yerde, keza yukarıda da, söyledim, çalıştırılmayacak; "müze" olmaya sıkışacak!..

“Bugünkü koşullarda, Akkuyu’ya nükleer santral, kuramazsınız!”, dediğim zaman, Kitabın son kısmında okuyabileceğiniz, *Çevre Etki Değerlendirmesi Raporu’na Dair Görüşlerim’den (Kasım 2013)* anlaşılacağı üzere, temelde *(Akkuyu’ya dönük pek çok öteki kaygım saklı olarak)*, yalnızca Akkuyu’yu değil, bilhassa ***“bugünkü nükleer teknolojiyi”***, hedef alıyorum.

Gelişen ***kuvvetli teknik hissim***, budur. Bugünkü teknoloji itibariyle, yaşanan üç büyük kaza uzantısında (TMI / 1979, Çerboil / 1986, Fukuşima / 2011), ***her biri Keban Barajımız'ın gücünde, 100 nükleer reaktörden, bunların ömrü boyunca (yuvarlak 40 yıl), en az biri ve akla hiç gelmeyen sebeplerden dolayı, "felaket" doğurabiliyor olarak, elden kaçabiliyor.***

THRE MILE ISLAND KAZASI (1979)

REAKTÖR GÜCÜ: 906 MWe

Başkan Carter TMI Kaza Mahalli'ni Ziyaret Ediyor.

CHERNOBIL NÜKLEER RAKTÖR KAZASI (1986)

REAKTÖR GÜCÜ: 1000 MWE

***FUKUSHIMA KAZASI (2011)
ÜÇ REAKTÖR KAZA GEÇİRİYOR.***

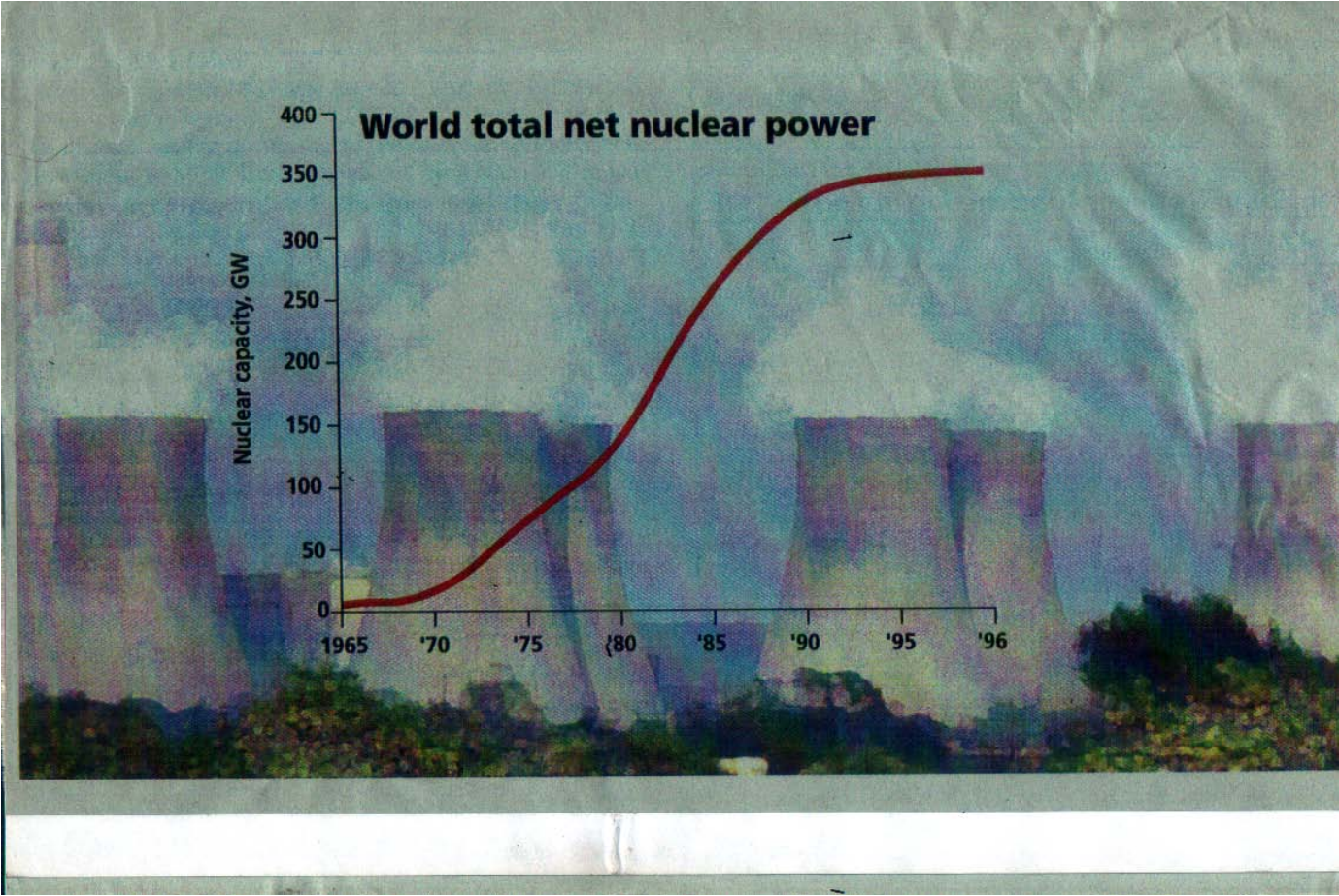
ŞU HALDE, ÜÇ BÜYÜK KAZA SONUCUNDA, ELDEN ÇIKAN TOPLAM GÜÇ, ŞU OLMAKTADIR:

$$906 \text{ MWe} + 1000 \text{ MWe} + 2028 \text{ Mwe} = 3934 \text{ MWe.}$$

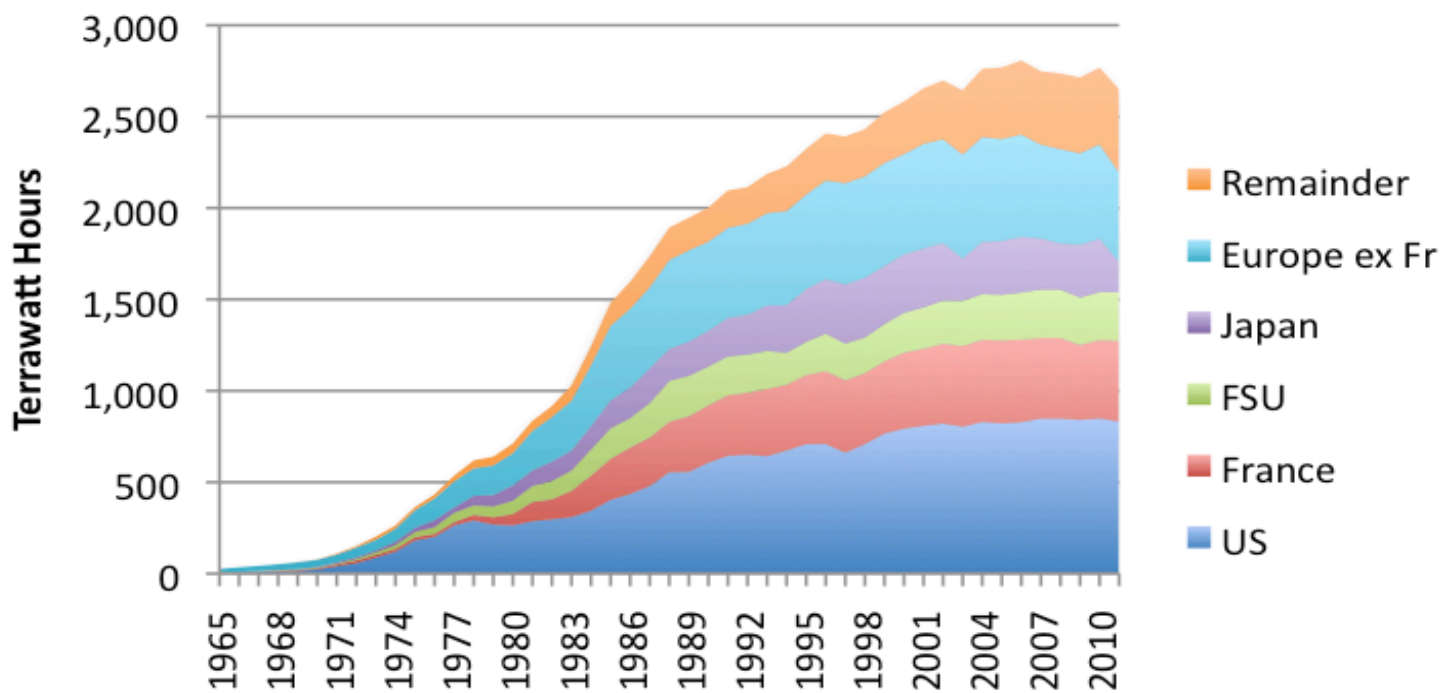
BUNA KARŞILIK DÜNYADA İŞLETMEDE OLAN TOPLAM GÜÇ **400 000 MWe** DÜZEYİNDEDİR. BUNLARIN ÇOĞU YAŞLI REAKTÖRLERDEN OLUŞMAKTADIR.

BU DURUMDA VARDIĞIMIZ **RİSK OLASILIĞI** ŞU OLMAKTADIR:

$$4000 \text{ MWe} / 400 \text{ 000 MWe} = \%1.$$

World Nuclear Electric Production

SÖZ KONUSU OLGU, BUGÜNE KADAR VARSAYDIĞIMIZ **RISK FAKTÖRÜNDEN 100 KAT DAHA BÜYÜK OLMAKTADIR.**

BUNA RAĞMEN, JAPON NÜKLEER MÜHENDİSLİĞİ, GÜVENLİK VE KAZA MÜHENDİSLİĞİ, İNŞAAT VE DEPREM MÜHENDİSLİĞİ, O ARADA OKYANUSBİLİM MÜHENDİSLİĞİ, SÖZ KONUSU BADIREDEN GAYET BAŞARILI ÇIKMIŞ OLMAKTADIR. ÇÜNKÜ, **İŞLETİLEN YUVARLAK 50 REAKTÖRDEN, HEPSİ HEPSİ 3 REAKTÖR, ELDEN KAÇMIŞTIR.**

BU DURUMDA, JAPON NÜKLEER REAKTÖR TEKNOLOJİSİ'NE, GÖRÜLMEMİŞ DERECEDE YAŞANAN AFET KARŞISINDA, 100 ÜZERİDEN, 94% VERMEK, HAKÇA OLUR.

BU BÖYLE OLMAKLA BERABER, SON TOPLAMDA YAŞANAN FELAKET, ORTADADIR.

***AYNI SAPTAMA, CHERNOBİL KAZASI İÇİN DE,
GEÇERLİDİR.***

AYNI SAPTAMA, KEZA, ***TMI ACCIDENT KAZASI***
İÇİN DE, GEÇERLİDİR. ŞU Kİ, BURADA ORTAYA
ÇIKAN FELAKET, ***REAKTÖR İKİNCİL GÜVENLİK***
KABUĞU İÇİNDE TUTUKLANABİLMİŞTİR.

Her hal-u karda, kaza riski, yuvarlak %1'dir ve bizlerin öğrenci olduğumuz yıllarda (1960'ların sonu, 1970'lern başı) hesaplanandan, 1000 değilse, asgarî 100 kat daha yükseğe tırmanmış bulunmaktadır. Başbakan olsam, böylesi yüksek bir riski, hiç bir biçimde göze alamazdım. Bunun altını önemle çiziyorum.

Hani bir sirk düşünün... Sirkin, 30 – 40 yıllık ömrü boyunca, gösteri için eğitilmiş her yüz aslandan en az biri, kızınca, eli kamçılı aslan terbiyecisini yiyor, hatta demir kafesi kırıp, seyircileri, giderek, sirkin dışındaki insanlara kadar dahi uzanabilip, onları da yiyebiliyor.

Haa, nükleer teknoloji değişir, gelişir; öyle olursa, kanaatler de, değişir.

Önemle belirtmek isterim ki (*ayrıca, çok defa belirttim, **nükleer enerji üretimine, hiç karşı olmadım.*** Olabilirdim, ama değilim. Nükleer enerji beni büyüler... Ayrıca hayatimizimizin kaynağıdır. Yıldızlar, hafif atom çekirdeklerinin kaynaşması (**füzyon**) sonucu olarak, yani ortaya bu suretle çıkan nükleer enerjiyle, var olurlar, hayat sürdürürler. **Yani, nükleer enerji olmasa, Güneşimiz olmazdı... Biz hiç olmazdık!..**

*Nükleer enerji üretimine, bunun iyileştirilmesine, evet, hiç karşı olmadım... Ama, **nükleer maceraperestlere**, karşı oldum... Arabesk nükleer takılanlara, nükleer holiganlara, kendilerinin özgün düşüncesi olmadığı halde, kökten nükleerci çığırtkanlık yapanlara, bilhassa, Çernobil nükleer reaktör kazasını, neredeyse hiç olmamış gibi göstermeye yeltenen **“nükleer yobazlara”**, çok karşı oldum...*

- Encamında pekişen istatistikî veriler, gün ışığına çıktıkça, kaza riskinin, başlangıçta zannettiğimizden, o da iyice aşağı çekilerek, yuvarlak 100 kat daha yüksek bir seviyeye tırmanmış olduğu, olgusuyla, yüz yüze gelmiş bulunuyoruz.
- *Nükleer karar*, Kitabın özünde anlatılmaya çalışıldığı gibi, kamuoyunun ve onun adına karar veren **siyasî iradenindir**, evet, ama, verilecek her karar, dikkate getirdiğim, **fahiş derecede yükselmiş, risk olgusunu göz önüne alma, sorumluluğundadır.**

- Deniyor ki, “Ulusal bir enerji politilamız yok”!..
- Zaten, hiç bir zaman, bu, olsun istenmemiştir, ki!..
- Kişisel, çıkarlar hep önde olmuş ve bu çıkarlar, ***yüzler hiç kızarmadan, millî menfaatlerimiz olarak takdim edilmiştir.***
- Bu sefer olan, çok başka: ***Büyük devletler, bizim üzerimizden deve güreşi yapıyorlar...***

Bizse ikide bir yular kaptırıyoruz.

Karamsar olmak istemiyorum... Netice itibariyle bu ülkede **Aziz Nesin** öyküleri hiç bitmez 😊) ...

Bindikleri dalı kesip, çanak çömleği kıranlara, isterlerse, bu sefer “ölecekleri günü” de söyleyebilirim 😊) ...